

Sygn. akt II CZ 48/15

POSTANOWIENIE

Dnia 10 września 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Bogumiła Ustjanicz

SSN Kazimierz Zawada (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Powiatu W.
przeciwko Powiatowi N.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 10 września 2015 r.,
zażalenia strony powodowej
na postanowienie Sądu Apelacyjnego
z dnia 4 marca 2015 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny, po ponownym rozpoznaniu sprawy w następstwie uchylenia przez Sąd Najwyższy wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 31 października 2012 r., wyrokiem z dnia 3 grudnia 2014 r. oddalił apelację strony powodowej od wyroku Sądu pierwszej instancji, oddalającego powództwo o zapłatę kwoty 843.669,12 zł, i zasądził od strony powodowej na rzecz strony pozwanej, na wniosek złożony na podstawie art. 338 § 1 k.p.c., kwotę 1.444.147,98 zł tytułem zwrotu spełnionego przez stronę pozwaną świadczenia pieniężnego zasądzonego na rzecz strony powodowej uchylonym przez Sąd Najwyższy wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 31 października 2012 r.

W skardze kasacyjnej strona powodowa wskazała, że zaskarża wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 3 grudnia 2014 r. w całości i wnosi o jego uchylenie w całości oraz o przekazanie sprawy w takim zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu; wartość przedmiotu zaskarżenia określiła na kwotę 843.669.670 zł.

Postanowieniem z dnia 4 marca 2015 r. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną strony powodowej zaskarżającą wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 3 grudnia 2014 r. W uzasadnieniu wyjaśnił, że w skardze nie został określony w sposób wymagany przez art. 398⁴ § 1 pkt 1 k.p.c. zakres zaskarżenia wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 3 grudnia 2014 r. Wymagane przez ten przepis precyzyjne określenie zakresu zaskarżenia orzeczenia, którego skarga dotyczy: czy jest ono zaskarżone w całości czy w części, powinno być zharmonizowane z zakresem żądanego uchylenia lub uchylenia i zmiany zaskarżonego orzeczenia (art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c.) oraz z podaną przez skarżącego wartością przedmiotu zaskarżenia (art. 398⁴ § 3 k.p.c.). Wniesiona przez stronę powodową skarga kasacyjna nie spełnia tego wymagania. Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 3 grudnia 2014 r. został zaskarżony w całości, a więc również w części dotyczącej wniosku restytucyjnego, tj. orzeczenia zasądzającego 1.444.147,98 zł tytułem zwrotu spełnionego świadczenia, natomiast wartość przedmiotu zaskarżenia została określona tylko na 843.670 zł, tj. jedynie na kwotę stanowiącą przedmiot oddalonego powództwa o zapłatę. Brak korelacji między podaną wartością przedmiotu zaskarżenia a wskazanym zakresem zaskarżenia nie pozwalał, zdaniem Sądu Apelacyjnego, na stwierdzenie spełnienia bezwzględного wymogu

konstrukcyjnego skargi kasacyjnej, jakim jest oznaczenie zakresu zaskarżenia orzeczenia, którego skarga dotyczy.

Strona powodowa w zażaleniu na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 4 marca 2015 r. zakwestionowała zasadność odrzucenia jej skargi kasacyjnej. Zarzuciła Sądowi Apelacyjnemu zarówno bezpodstawne przyjęcie, że nieprawidłowo wskazała wartość przedmiotu zaskarżenia, jak i błędne uznanie, że nie spełniła wymogu ustawowego w postaci oznaczenia zakresu zaskarżenia orzeczenia, którego skarga dotyczy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Strona powodowa jednoznacznie wskazała, że zaskarża wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 3 grudnia 2014 r. w całości oraz że wnosi o jego uchylenie w całości i o przekazanie w takim zakresie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu. W związku z tym brak jakichkolwiek podstaw do uznania skargi kasacyjnej strony powodowej za niespełniającą przewidzianego w art. 398⁴ § 1 pkt 1 k.p.c. wymagania oznaczenia orzeczenia, od którego jest ona wniesiona, i wskazania, czy orzeczenie to jest zaskarżone w całości czy w części - ani też za niespełniającą wymagania zawartego w art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c., dotyczącego zamieszczenia wniosku o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia i zmiany.

Skarżący może dokonać oznaczenia, o którym mowa w art. 398⁴ § 1 pkt 1 k.p.c., w dowolny sposób, aby tylko nie było wątpliwości, w jakich granicach kwestionuje zaskarżone orzeczenie. Przy niejasnościach co do zakresu zaskarżenia, wynikających ze sformułowanego w skardze oznaczenia tego zakresu lub ze sformułowanego w skardze wniosku dotyczącego uchylenia lub zmiany zaskarżonego orzeczenia, za okoliczność, która może się okazać pomocna w usunięciu tych niejasności i podjęciu rozstrzygnięcia o spełnieniu wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 1 pkt 1 k.p.c., uznaje się podaną w skardze wartość przedmiotu zaskarżenia (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2012 r., I CSK 210/11, i 27 czerwca 2013 r., II CSK 34/13).

Gdy jednak, tak jak w rozpatrywanym stanie faktycznym, sformułowania postanowień skargi, nawiązujących do wymagań przewidzianych w art. art. 398⁴ § 1 pkt 1 i 3 k.p.c., nie nasuwają wątpliwości co do zakresu zaskarżenia, odwołanie

się do podanej w skardze wartości przedmiotu zaskarżenia w celu rozstrzygnięcia o zakresie zaskarżenia nie może być brane pod uwagę. Nie jest wówczas ani potrzebne, ani wbrew stanowisku, które znalazło wyraz w zaskarżonym postanowieniu, dopuszczalne.

Jeśli sformułowania postanowień skargi, nawiązujących do wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 1 pkt 1 i 3 k.p.c., nie nasuwają wątpliwości co do zakresu zaskarżenia, zastrzeżenia sądu w odniesieniu do prawidłowości wskazanej wartości przedmiotu zaskarżenia mogą uzasadniać jedynie przeprowadzenie przez sąd kontroli tej wartości (por. co do tego np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2008 r., V CZ 17/08, 11 marca 2009 r., II PZ 47/08, 8 października 2010 r., II PZ 31/10, 19 lutego 2014, II UZ 74/13). Zastrzeżenia Sądu Apelacyjnego co do prawidłowości wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w skardze kasacyjnej strony powodowej są jednak bezpodstawne.

Kwota objęta zawartym w wyroku orzeczeniem, uwzględniającym wniosek restytucyjny, nie wchodzi w zakres wartości przedmiotu zaskarżenia tego wyroku, dokonanego przez stronę, na którą został nałożony obowiązek restytucji. Wniosek restytucyjny nie wszczyna nowego postępowania. Zmierza do likwidacji w sposób uproszczony w postępowaniu toczącym się w sprawie następstw wykonania zapadłego w niej wyroku, który następnie został zmieniony lub uchylony. Sprawa jest kontynuowana, a zmienia się jedynie to, że w zakresie wniosku odwracają się role procesowe. Postępowanie wywołane wnioskiem ma charakter akcesoryjny w stosunku do postępowania wszczętego wniesieniem pozwu. Jest ściśle związane z żądaniem pozwu. Jego wynik zależy od rozstrzygnięcia kończącego sprawę. Ze względu na ten ścisły związek rozpoznania wniosku restytucyjnego z postępowaniem w sprawie, we wniosku restytucyjnym nie wskazuje się wartości przedmiotu sporu, nie podlega on też opłacie sądowej (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2012 r., II PZP 1/12 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 1968 r., I PR 441/67, 14 lutego 2013 r., I CSK 323/12, 27 maja 2014 r., II PK 242/13).

Konsekwentnie wykluczone jest także objęcie wartością przedmiotu zaskarżenia wyroku, dokonanego przez stronę, której nakazano restytucję, wartości restytucji (sumy, której zapłatę orzeczono tytułem zwrotu). Skoro, mimo złożenia

wniosku restytucyjnego, chodzi tu o tę samą sprawę, to w takich przypadkach, jak obecnie rozpoznawany, określenie wartości przedmiotu zaskarżenia w sposób przyjęty przez Sąd Apelacyjny oznaczałoby dwukrotne objęcie wartością przedmiotu zaskarżenia dochodzonej pozwem kwoty 843.669,12 zł – raz jako przedmiotu żądania strony powodowej w sprawie, drugi raz jako przedmiotu wniosku restytucyjnego strony pozwanej - oraz zaliczenie do tej wartości odsetek należnych od dochodzonej pozwem kwoty, zapłaconych przez stronę pozwaną, i objętych wnioskiem restytucyjnym.

Taki sposób określenia wartości przedmiotu zaskarżenia, po pierwsze, narusza art. 21 k.p.c., dopuszczający zliczanie w celu ustalenia wartości sporu i tym samym wartości przedmiotu zaskarżenia wartości kilku roszczeń tylko wtedy, gdy dochodzi ich ta sama osoba, i to jeszcze tym samym pozwem. Odwrócenie ról procesowych w wyniku złożenia wniosku restytucyjnego przypomina stan powstający w razie wytoczenia powództwa wzajemnego, a nie budzi wątpliwości, że w takim razie wartości przedmiotu zaskarżenia nie wyznacza suma należności dochodzonych przez obie strony (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2008 r., II CZ 107/07).

Po drugie, nie daje się pogodzić z art. 20 k.p.c. Prowadzi bowiem pośrednio do objęcia wartością przedmiotu zaskarżenia odsetek od sumy dochodzonej pozwem, a art. 20 k.p.c. zakazuje wliczać odsetki do wartości przedmiotu sporu i tym samym do wartości przedmiotu zaskarżenia.

Po trzecie, narusza zasadę, że poza przypadkami wymienionymi w art. 368 § 2 zdanie drugie k.p.c. wartość przedmiotu zaskarżenia nie może być wyższa od wartości przedmiotu sporu.

Mając na względzie, że odrzucenie skargi kasacyjnej przez Sąd Apelacyjny nie miało uzasadnionych podstaw, Sąd Najwyższy uwzględnił zażalenie i orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.).